

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ

Odbor zkoumání totalitních režimů režimů

Siwiewcova 2, Praha 3

V Praze, dne 7. července 2014

Zpráva ze zahraniční pracovní cesty

Datum: 30. 6. – 6. 7. 2014

Místo: Vídeň / Rakousko

Účel: Studium archivních materiálů a odborné literatury

Účastník cesty: Mgr. Dita Jelínková

Ve dnech 30. 6. – 6. 7. 2014 jsem uskutečnila pracovní cestu do Vídně za účelem archivního studia v *Österreichisches Staatsarchiv*. Cesta byla podniknuta s cílem využití těchto získaných archivních materiálů pro projekt Šlechta v konfrontaci s totalitními režimy. V rámci této výzkumné cesty jsem navázala na dvě předchozí, uskutečněné v letech 2011 a 2012 a pokračovala ve studiu vybraných dokumentů.

V *Österreichisches Staatsarchiv* jsem studovala materiály z fondů *Allgemeine Verwaltungsarchiv – Nachlässe*, konkrétně z *Familienarchiv Harrach* (Karton 971, Korrespondenz Otto Graf Harrach), který obsahuje materiály z rodinného archivu Harrachů, kteří žili a měli své statky na území Československé republiky. Zaměřila jsem se především na osobní dokumenty hraběte Harracha z let 1918 - 1938.

Další výzkum jsem uskutečnila ve fondu *Archiv der Republik* (Kartony 64 a 65). Ve fondu *Archiv der Republik (Auswärtige Angelegenheiten)*, konkrétně *Gesandtschaft Prag – Bodenreform, Einzelfälle* (kartony 64 a 65) se nachází celkem 100 svazků detailně dokumentujících jednotlivé případy vyvlastnění či zaboru majetku šlechty v letech 1924 - 1938, která po roce 1918 přijala rakouské státní občanství, ale zároveň měla své statky na území Československa. V rámci těchto kartonů je zachycen proces vyvlastňování majetků šlechtických rodin na území Československa (mj. Eduard Egon a Max Egon Fürstenberg, Karl Auersperg, Thurn-Taxis ad.), jakož i používání četných strategií šlechty ve snaze o záchranu majetků (intervence u rakouského i německého ministerstva zahraničí, rakouského velvyslance, československé politické reprezentace i ředitele pozemkového úřadu). Velice

přínosné jsou především složky zachycující průběh sporů československé vlády a šlechticů ve věci pozemkové reformy u mezinárodního smírčího soudu v Ženevě. Otázka záboru majetku šlechty československým státem je eminentně důležitá pro utváření odmítavého postoje části šlechty vůči ČSR, která měla svůj důsledek v mnichovských událostech, v nichž sehrála německo-jazyčná šlechta význačnou a neblahou roli. Význam těchto pramenů pro projekt *Šlechta v konfrontaci s totalitami* je tedy velký.

V rakouském státním archivu není povoleno pořizování vlastních fotokopíí studovaného archivního materiálu, byly vypracovala jsem tedy přesné popisy těchto dokumentů ve formátu word (celkem 50 stran) a dále naskenované kopie (23 skenů z fondu RA Harrach a 52 skenů z fondu ADR na kopírovací kartu zakoupenou v archivu).

Zároveň jsem studovala odbornou a memoárovou literaturu v rakouské státní knihovně. V *Nationalbibliothek Wien* (Hauptabteilung, Heldenplatz) jsem studovala odbornou zahraniční literaturu a pořídila kopie knih využitelných v rámci projektu *Šlechta v konfrontaci s totalitními režimy* (mj. Rudolf Czernin, *Das böhmische Märchen, Helle Tage – dunkle Zeiten. Erlebte Zeitgeschichte*, Graz 2003, Richard Coudenhove-Kalergi, *Adel*, Wien 1923, Silke Marburg – Josef Matzerath, *Der Schritt in die Moderne. Sächsischer Adel zwischen 1763 und 1918*, ad.)

Doprava tam a zpět vlakem. Ubytování v ubytovacím zařízení ve Vídni.

Mgr. Dita Jelínková